

Vera GAVRILOVIĆ

Početakom 1970. godine navršilo se 430 godina od dana kada je odlukom Velikog veća Dubrovačke republike, 17. marta 1540. g., osnovana državna bolnica „Domus Christi” u Dubrovniku i izdata pravila o njenom radu (sl. 1 i 2).

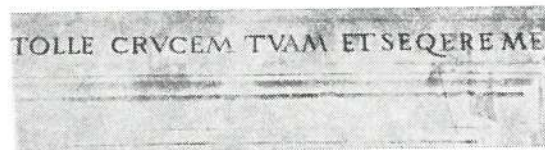
Slika 1. „Domus Christi” koji je 1540. pretvoren u bolnicu.

Zanimljiv je razvoj ove viševjekovne bolnice od srednjovekovne do njenog postepenog prerastanja u savremenu.

Veliki hospital je osnovan u Dubrovniku još 1347. godine kao sklonište za siromahe. Godine 1420. dobija svoju apoteku, a 1540. pretvoren je u

* Referat sa XX jubilarnog naučnog sastanka NDZIZKJ, Dubrovnik—Kupari, 1969, dosada nije objavljen.

pravu bolnicu. Prvi put je o tome većao Senat 26. februara 1540. godine i doneo zaključak „de faciendo ad cultum Domini Nostri Jesu Christi unum cenodochium seu hospitale pro usu pauperum infirmorum”, i to za domaće i strane bolesnike, s tim da Knez i Malo veće nađu mesto za

Slika 2. Natpis na ulaznim vratima "Domus Christi".

tu bolnicu. Početkom marta Senat je pristao „da uzme veliki hospital na račun hospitala bolesnika” („de sumendo hospitali magno pro computu hospitalis infirmorum”), a 13. marta doneo je propise o tome pred Velikim većem, koje ih je prihvatilo 17. marta 1540. godine (1).

Bolnica je, između ostaloga, imala za cilj „da prikuplja siromahe, bolesne od izlečivih bolesti, a koji ponekad umiru, jer ih niko ne pazi niti pomaže...”

„... da su lekari, fizici i hirurzi dužni besplatno da bar dvaput dnevno, jednom ujutru, a drugi put uveče, posećuju bolesnike i da vrše poslove koji spadaju u njihovu dužnost...”

Odluka o osnivanju bolnice sadrži propise koje su detaljno obradili Risto Jeremić i Jorjo Tadić u svojim „Prilozima za istoriju zdravstvene kulture staroga Dubrovnika” (2).

Bolnica „Domus Christi” radila je neprekidno više od 300 godina, sve dok 1888. ne sagrađi „dalmatinska autonomna vlast bez ikakve pomoći austrijske centralne vlade, uz šibensku i zadarsku, i dubrovačku bolnicu, na najlepšem delu grada, uz morsku obalu. Ona je udaljena oko 700 metara od gradskih vrata Pila i sastoji se od pet zgrada... U glavnoj se nalazi direkcija, administracija i sobe I klase, na njenom desnom krilu hirurško, a na levom unutrašnje odeljenje. Isti lep položaj, kao glavna zgrada, ima i odeo za porodilje i odojčad koji se nalazi u zasebnom paviljonu, preko puta od hirurškog. Ispred glavnog fronta, iza glavne zgrade, zasađen je lep park sa palmama. Od internog odeljenja se kroz aleju od čempresa ide do paviljona za izolaciju...” (3).

Nova Pokrajinska bolnica stajala je 200.000 forinti, od kojih je 50.000 dobijeno prodajom stare zgrade bolnice „Domus Christi” Antuninskom staračkom domu, u kojem su bili smešteni starci i starice.

U periodu 1888—1919. godine Pokrajinska bolnica u Dubrovniku bila je pod nadzorom Zemaljskog odbora Kraljevine Dalmacije, sa sedištem u Zadru.

U jednom dokumentu čitamo da „bolničku službu vrše milosrdne sestre reda sv. Vlaha, i to jedna bolničarka i tri bolničara. Broj postelja iznosi 160, a broj negovanih bolesnika na godinu doseže 2.000. Na hirurškom odeljenju vrše se sve važnije operacije, te bi se u tom pogledu moglo primetiti da je posle rata porastao broj malignih tumora i želudačnih

čireva. Od parazitarnih hirurških bolesti ehinokok je toliko raširen da dalmatinske bolnice nose rekord u broju operacija od ove bolesti. Od internih bolesti ima dosta slučajeva malarije, ali ne iz Dubrovnika, nego iz okoline, a uz to se pojavljuje veliki broj tuberkuloznih, od kojih se veliki deo odbija zbog nedostatka prostora, iako bi ovo bio jedini način za suzbijanje ove bolesti” (4).

Tako je, na primer, u toku 1897. godine lečeno:

u I tromesečju	257 bolesnika
u II „	457 „
u III „	754 „ ⁵⁾

Iste godine donete su dnevne odredbe za lečenje i ishranu domaćih i stranih pacijenata u javnim bolnicama Dalmacije za godinu 1898. koje glase:

a) dnevne odredbe koje će dalmatinske opštine i plaćenici podmirivati, u vezi zakona, za hranu i lekove pojedinih bolesnika i ludaka, a to u:

Zadarskoj bolnici	nov. 53
šibenskoj bolnici	nov. 48
splitskoj bolnici	nov. 55
dubrovačkoj bolnici	nov. 34
šibenskoj ludnici	nov. 50

b) dnevne odredbe koje će se podmirivati po zakonu za hranu i lečenje bolesnih ili ludaka pripadnika drugih pokrajina carevine i inostranih država itd.

Zadarskoj bolnici	nov. 75
šibenskoj bolnici	nov. 67
splitskoj bolnici	nov. 75
dubrovačkoj bolnici	nov. 79
šibenskoj ludnici	nov. 64 ⁶⁾

Ove odredbe doneo je Zemaljski odbor Kraljevine Dalmacije u dogovoru sa c.k. Namjesništvom u Zadru, u vezi s lečenjem i ishranom domaćih i inostranih pripadnika u pokrajinskim bolnicama.

U periodu 1919—1929. godine Pokrajinska bolnica u Dubrovniku prelazi pod Ministarstvo narodnog zdravlja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, sa sedištem u Beogradu. U tom periodu Ministarstvo narodnog zdravlja „celu zgradu reparira i zidove uljanom bojom daje omalati, i uvodi kanalizaciju oko cele zgrade u svrhu odstranjenja vlage iz podzemnih prostora”. Dalje se davodi da je u tom periodu „dubrovačka bolnica potpuno odgovarala tadašnjim potrebama pučanstva, kad bi se još dogradilo odeljenje za tuberkulozu, kad bi opskrba vodom bila dovoljna, kad bi se bolnica snabdela modernim rendgen aparatom, te bolje uređenim zavodom za rodilište”.

Iz jednog dopisa Ravnateljstva Pokrajinske bolnice br. 156 od 26. 6. 1924, po predmetu: Podaci o sanitarno-higijenskim ustanovama, upućenog Inspektoratu Ministarstva narodnog zdravlja u Splitu, na odluku 17/6 1924, br. 5297, izveštava se:

„Ova bolnica ima pet odeljenja smeštenih u tri zgrade: hirurško i interno; venerično odeljenje i rodilište i paviljon za zarazne bolesti u kojem su umješani bolesnici otvorene tuberkuloze. Hirurško odeljenje ima 63 kreveta; interno odeljenje 62 kreveta, venerično 11; rodilište 8, a paviljon za zarazne bolesti 15 kreveta”.

„U godini 1923. primljeno je 1676 bolesnika. Izvršeno je 600 operacija. Ambulantni pregledi se u bolnici ne vrše. Stalnih lekara ima pet i četiri liječnika-vježbanika i to: jedan upravnik i primarius hirurgije i rodilišta; jedan primarius interne; jedan šef državne ambulante za kožne i venerične bolesti, koji vodi i venerično odeljenje, te dva sekundarna liječnika, jedan za hirurgiju i jedan za interno. Ova zadnji, kao asistent interne vodi liječenje tuberkuloznih bolesnika, koji su smešteni u paviljonu za zarazne bolesti. Specijalista ženskih lekara i lekara stranih podanika nema. Bolnica ima svoju vlastitu apoteku koju privremeno vodi jedan liječnik-vježbanik”.

Ravnatelj s.r.⁷

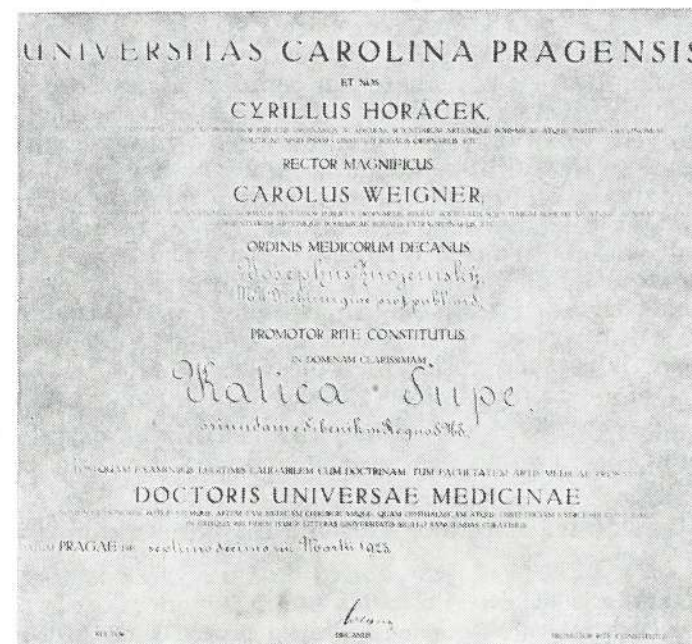
Žene-lekari u dubrovačkoj bolnici pojavljuju se prilično kasno u upoređenju s prvom ženom lekarom Hrvaticom Milicom Šviglin, koja je završila medicinske studije u Cirihu 1886. godine, ili prvom Srpkinjom Dragom Ljočić koja je takođe završila medicinske studije u Cirihu 1878. i bila prva Jugoslovenka doktor medicine (8, 9, 10), tj. 44 godine pre Katicе Šupe, prve žene-lekara u dubrovačkoj bolnici.

Katica Šupe rođena je u Šibeniku 14. juna 1897. g. Posle završene mature u Šibeniku odlazi u Prag na medicinske studije 1917. i završava ih 1923. godine (sl. 3 i 4). Posle toga završava specijalizaciju iz oftalmologije u

Slika 3. Dr Katica Šupe kao lekar Pokrajinske bolnice u Dubrovniku, 1926. g.

Novom Sadu i dolazi u dubrovačku bolnicu kao prva žena-lekar, uz to i specijalista, te osniva u dubrovačkoj bolnici Oftalmološko odeljenje 1926. godine (11).

Slika 4. Diploma dr Katicе Šupe sa Medicinskog fakulteta Univerziteta u Pragu, 1923. g.

U vezi sa otvaranjem Oftalmološkog odeljenja primila je uprava dubrovačke bolnice od dr Vladana Đorđevića, tadašnjeg načelnika Ministarstva narodnog zdravlja i socijalne politike, 2. januara 1926. telegram:

„Izvršiti naređenje gospodina Ministra br. 55043 i o izvršenju izvestiti Ministarstvo. Načelnik dr Đorđević”¹²

Upravnik Pokrajinske bolnice u Dubrovniku dr Filip Smolčić na telegram odgovara aktom br. 1. od 2. januara 1926:

„Dne 29. 12. 1925. prikazala se je dr Katica Šupe potpisane radi nastupa dužnosti, bilo joj je rečeno da ista može već da radi i njeguje očne slučajeve, koji se prikazuju u bolnici. Bila je pozvana da preda svoj službeni list.

Ovim činom je očno odeljenje pri ovoj bolnici već formalno otvoreno. Drugo važno pitanje, da se za to nađe zgodno mesto, nailazi na poteškoće, jer je bolnica prepuna. Na hirurškom odeljenju imade uvijek bolesnika bez kreveta, te da bi se tu moglo nešto ustupiti nema ni govora. Primarius interne dr Katić odnosno upitan kategorički je izjavio da kod njega nema mjesta. Uz najbolju volju potpisane nije bilo moguće da to zadano uradi. Uočivši ove mogućnosti potpisani je došao do zaključka za dve kombinacije: ili da se naredi g. primariusu dr Katiću, da on ustupi od svoga odeljenja za očne bolesti, ili druga kombinacija — da se ukinu sobe prvog razreda.

Potpisani je uvjeren, da je jedna i druga kombinacija teško izvodljiva, pogotovu druga, jer u gradu kao Dubrovniku, gde dolazi puno stranaca, kod kojih se često dešava potreba bolničkog negovanja, te radi gradana samih, koji nemaju negu...

U isto vreme prilažem popis instrumenata poredom od dr Katice Šupe, što je po njezinom mišljenju teško nabaviti i moli da se u tu svrhu uređenja očnog odeljenja dodeli ovoj bolnici kredit od dinara 50.000, u koji naravno nije ušlo sve, a jedno odeljenje mora da ima najmanje jednu bolničarku i jednog bolničara. Dubrovnik, 5. 1. 1926. Ravnatelj dr Smolčić, s.r."¹³

Aktom br. 54. od 20. januara 1927. po predmetu: Prostorije za proširenje bolnice — Očnog odeljenja, ravnatelj dr Smolčić je uputio dopis Inspektoratu Narodnog zdravlja u Splitu, u kome obaveštava da je odlukom gospodina ministra narodnog zdravlja otvoreno Očno odeljenje pri dubrovačkoj bolnici. Međutim, teško ga je smestiti bilo gde, jer i druga odeljenja nemaju dovoljno prostora . . . „ona za grudne bolesti i venerično-dermatološko koje je smešteno u podrumu, kao ni hirurško, ni interno u sadašnjim lokalima, nemaju dovoljno prostora” i daje predlog da se Očno i Dermatološko odeljenje smeste u gradu, u kuću vlasnika bolnice, u kojoj se nalazi građanska škola. Smatra da se pod dosadašnjim uslovima ne može raditi, jer „se stvaru nered, koči svaki rad, te ne pruža nikakve garancije za uspešno lečenje bolesnika” (14).

Iz dokumenata tokom 1926. i 1927. godine vidi se kako se vodila velika borba oko smeštaja Očnog odeljenja, bilo na Hirurškom, bilo na Internom odeljenju, mada ni ta odeljenja nisu imala dovoljno prostora za svoje bolesnike.

Inspektor Ministarstva narodnog zdravlja u Splitu, aktom br. 8916/26, piše:

„Ravnatelju Pokrajinske bolnice—Dubrovnik

Rešenjem gospodina ministra Narodnog zdravlja br. 55003, od 3. decembra 1926. dr Katica Šupe, ljekar očnog odeljenja državne bolnice u Novom Sadu, u IX grupi, I kategorije, sa 60% položajne plate, a sa osnovnom platom I stepena i stanarinom 75% od 1.800 din. godišnje, premeštena je za ljekara s.v.d. šefa Očnog odeljenja bolnice u Dubrovniku u istoj grupi i kategoriji na teret partije 537. poz. 1 — po potrebi službe.

Izveštava se Ravnateljstvo radi znanja i dalje nadležnosti. Priopćiti ćete dan nastupa dužnosti gore spomenute.

Split, 14. 12. 1926.

Inspektor"¹⁵

Istovremeno Ministarstvo narodnog zdravlja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Odeljenje za zdravstvenu službu, pod br. 55043 od 3. decembra 1926. godine u Beogradu piše:

„Upravi bolnice—Dubrovnik

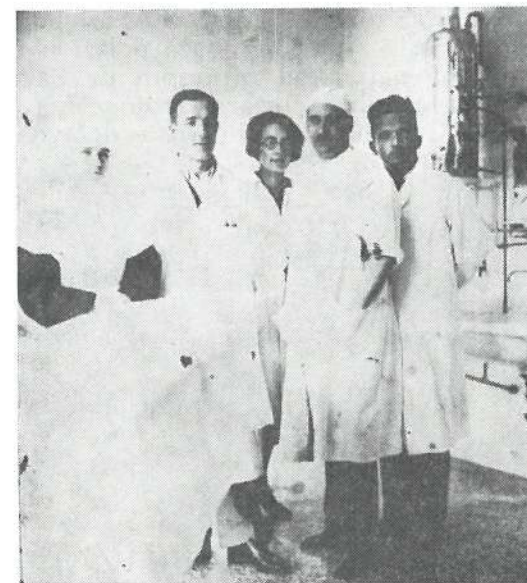
Gospodin Ministar narodnog zdravlja odlukom od 3. decembra 1926. br. 55043 otvorio je Očno odeljenje pri bolnici u Dubrovniku (sl. 5).

Izveštava se Uprava radi znanja.

Po naredbi Ministra
narodnog zdravlja, načelnik,
dr Nikola M. Ristić"¹⁶

U ovom periodu javlja se i druga žena-lekar, Dubrovčanka dr Milena Bubalo. Tako čitamo da rešenjem br. 413/26 Ravnateljstvo Zemaljske bolnice u Dubrovniku obaveštava Ministarstvo narodnog zdravlja da je:

„Prvog novembra 1926. primljena dr Mileuca Bubalo kao ljekar-vježbanik do rešenja njezine molbe na otsluženje jednogodišnjeg staža"¹⁷.

Slika 5. Dr Katica Šupe sa osobljem Očnog odeljenja Pokrajinske bolnice u Dubrovniku, 1927. g.

Milena Bubalo rođena je u Dubrovniku 1. jula 1898. g. (18). Posle završene gimnazije u rodnom gradu nastavlja studije medicine u Grazu, gde je 1926. godine promovisana za doktora medicine (19) (sl. 6).

Slika 6. Dr Milena Bubalo kao lekar Pokrajinske bolnice u Dubrovniku, 1926. g.

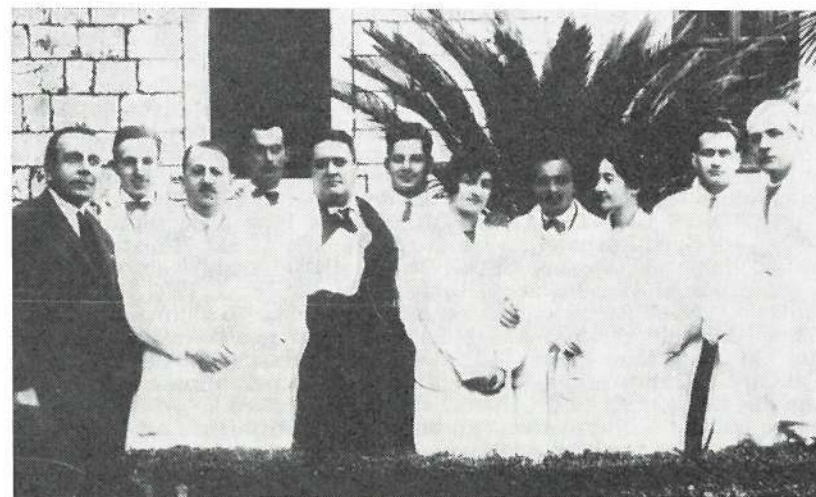
Jednogodišnji lekarski staž obavlja u dubrovačkoj bolnici, kao ljekar-vježbanik (sl. 7 i 8). Posle završenog staža odlazi u Graz i nastavlja specijalizaciju iz oftalmologije kod profesora dr Salzmann. Godine 1928. udaje se za svog kolegu dr Svetozara Živojnovića i s prekidom završava specijalizaciju na Očnom odeljenju Opšte državne bolnice u Beogradu 1933. godine.

Slika 7. Diploma dr Milene Bubalo sa Medicinskog fakulteta Univerziteta u Grazu, 1926. g.

U periodu 1929—1939. godine dubrovačka bolnica postaje: Kraljevska banovinska bolnica Zetske banovine, sa sedištem na Cetinju. Kako u njoj

već radi dr Katica Šupe kao oftalmolog, dr Milena Bubalo preuzima oftalmološku službu pri Mornaričkoj bolnici u Meljinama, organizuje Očno odeljenje i radi kao jedini oftalmolog na čitavom području Boke Kotorske i Crne Gore skoro četiri decenije, nesebično pružajući specijalističku

Slika 8. Lekari Pokrajinske bolnice u Dubrovniku sa dr Katicom Šupe i dr Milenom Bubalo, 1927. g.

pomoć ugroženim pacijentima tih oblasti. Posle rata kao šef Očnog odeljenja bolnice „Danilo I” na Cetinju organizuje ovu službu, a od 1949. preuzima specijalističku službu u Herceg-Novom za celo područje Boke Kotorske, gde ostaje do penzionisanja, tj. do 1962. godine, da bi posle svoje smrti 1970. mirno počivala u porodičnoj grobnici na Boninovu u svom rodnom gradu Dubrovniku (20, 21).

Istovremeno, dr *Katica Šupe* obavlja dužnost oftalmologa u Kraljevskoj banovinskoj bolnici u Dubrovniku i kao šef Očnog odeljenja ostaje sve do penzionisanja 1953. godine. Kroz vremenski period od pune tri decenije ova neumorna Šibeničanka pruža Dubrovčanima svoje specijalističke intervencije. Zato najveća zasluga za razvoj oftalmološke službe u Dubrovniku pripada upravo *Katici Šupe* koja se može smatrati njenim pionirima, kao *Milena Bubalo* u Boki Kotorskoj (22, 23).

Katica Šupe i *Milena Bubalo* bile su likovi žena-socijalnih radnika, prožete principima etike, koje su i kao lekari i kao ljudi stekle zaslužen priznanje i poštovanje sredine u kojoj su živele. Njihov pionirski doprinos razvoju oftalmološke službe, kako u Dubrovniku, tako i Boki Kotorskoj, odnosno Crnoj Gori, ostaje značajan za istoriju zdravstvene kulture naših naroda.

Beleške

¹ Cons. Rag. 44, 291, 294, 300. Liber crocius, fol. 192, 193, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ² Jeremić R., Tadić J.: Prilozi za istoriju zdravstvene kulture staroga Dubrovnika, 177, 1939. — ³ Manuale del regne di Dalmazia per l'anno 1871, Ospizi, 270,

Historijski arhiv, Dubrovnik. — ⁴ Spisi Ravnateljstva zemaljske bolnice u Dubrovniku, akt Ministarstva narodnog zdravlja Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Higijensko odeljenje, br. 9327, 1924, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ⁵ Spisi Ravnateljstva zemaljske bolnice u Dubrovniku, br. 820/10. 5. 1897, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ⁶ Bollettino Provinciale delle leggi e delle ordinanze per il Regno di Dalmazia, Puntata XXI, 1897, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ⁷ Spisi Ravnateljstva pokrajinske bolnice u Dubrovniku, br. 156/20. 6. 1924., Historijski arhiv, Dubrovnik. — ⁸ *Grmek M. D.*: Uvod u medicinu, Medicinska knjiga Beograd—Zagreb, II, 16, 1971. — ⁹ *Gavrilović V.*: Prve Srпкиnje doktori medicine — dr Draga Ljočić (1855—1926) i dr Marija Prita (1866—1954), Acta historica medicinae, pharmaciae, veterinae, VII, 1—2, 65, 1967. — ¹⁰ *Stanojević Vl.*: Likovi i dela istaknutih lekara od osnivanja Srpskog lekarskog društva do danas, Spomenica povodom 100-godišnjice SLD, 226, 1972. — ¹¹ Universitas Carolina Pragensis, promotor rite constitutus in dominam clarissimam KATICA SUPE oriundam e Sibenik in Regno SHS., postquam examinibus legitimis laudabilem cum doctrinam tum facultatem artis medicae pobavit DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE... Praegae de septimo Secimo m. Martii 1923. — ¹² Spisi Ravnateljstva pokrajinske bolnice, akt Ministarstva narodnog zdravlja i socijalne politike, br. 55043. 1926, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ¹³ Spisi Ravnateljstva pokrajinske bolnice u Dubrovniku, br. 1/2, I, 1926. Historijski arhiv, Dubrovnik. — ¹⁴ Spisi Ravnateljstva pokrajinske bolnice u Dubrovniku, br. 54/20. I 1927. Historijski arhiv, Dubrovnik. — ¹⁵ Spisi Ravnateljstva pokrajinske bolnice u Dubrovniku, akt Insp. Ministarstva Narodnog zdravlja i soc. pol. u Splitu, br. 8916, 1926, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ¹⁶ Spisi Ravnateljstva pokrajinske bolnice u Dubrovniku, akt. br. 43043/3. XII. 1926, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ¹⁷ Spisi ravnateljstva pokrajinske bolnice u Dubrovniku, akt. br. 413/1926, Historijski arhiv, Dubrovnik. — ¹⁸ Domovni protokol srpske pravoslavne crkvene opštine u Dubrovniku, knjiga IV, str. 7, Dubrovnik, 1898. — ¹⁹ Q.F.F.F.Q.S. in Universitate litterarum Graecensi promotor rite constitutus in feminam clarissimam MILENAM BUBALO natam in Dubrovnik in Regno Serborum, Croatorum, Slovenorum, postquam examinibus legitimis cum doctrinam tum facultatem artis medicae, probavit DOCTORIS UNIVERSAE MEDICINAE NOMEN — die vicesimo sexto mensis juni MCMXXVI. — ²⁰ *Gavrilović V.*: Dr Milena Bubalo-Zivojnović (1898—1970), SA, 91, 1, 131, 1970. — ²¹ Porodična arhiva dr Milene Bubalo, Dubrovnik, 1967. — ²² Spisi Uprave Kraljevske banovinske bolnice Zetske banovine Dubrovnik, 8640/8. XII. 1932., Historijski arhiv, Dubrovnik. — ²³ Porodična arhiva dr Katice Supe, Dubrovnik, 1967.

THE HOSPITAL IN DUBROVNIK WITH REGARD TO THE FIRST LADY DOCTORS

Vera GAVRILOVIĆ

The state hospital "Domus Christi" was established in Dubrovnik on March 17th, 1540 by decision of the Great Council of Dubrovnik's Republic, and regulations on its work were issued, too.

The paper describes the development of this lasting more centuries hospital, from medieval to its gradual turn into the modern one.

Further, the author wrote on the first lady doctors appearing relatively late in hospital in Dubrovnik: Dr. Katica Supe from Sibenik who had studied medicine in Prague in 1923; she had her specialization in ophthalmology in Novi Sad, then she moved to Dubrovnik and established the ophthalmological service in 1926. Then, there was Dr. Milena Bubalo from Dubrovnik, who had studied medicine in Gratz, in 1926; she spent her internship in her native town, and the specialization in ophthalmology she started in Gratz by Prof. Dr. Salzman, but she finished it in Belgrade. She had established the ophthalmological service for the territory of Boka Kotorska. Their pioneer contribution to the development of ophthalmological service on these territories is important in the history of health culture of Yugoslav peoples.

* I ovoga puta toplo zahvaljujem porodicama dr Katice Supe i dr Milene Bubalo-profesoru Kseniji Bubalo, dr Svetozaru Zivojnoviću i Danici Kisić, kustosu Pomorskog muzeja u Dubrovniku, koji su mi stavili na raspolaganje diplome i fotografije.

USPOSTAVLJANJE VEZE SA SAVEZNICIMA, PRVE POŠILJKE SANITETSKOG MATERIJALA ZA NOV I POJ I DOLAZAK SAVEZNIČKE SANITETSKE MISIJE

Eliezer KATAN

Permanentan problem oskudice u sanitetskom materijalu u toku narodno-oslobodilačkog rata nalagao je sanitetskoj službi da stalno traži nove mogućnosti za njegovo nabavljanje. Jedna od tih mogućnosti bilo je i traženje pomoći od saveznika.

Naše vojno-političko rukovodstvo je 1942. i 1943. godine u više navrata, preko postojeće veze s Moskvom, tražilo od Sovjetskog Saveza da nam pošalju sanitetski materijal. Zašto u to vreme pomoć nije stizala, objašnjava depeša Kominterne upućena Vrhovnom štabu 11. II 1943. godine: „... da su preduzete mere za upućivanje pomoći NOP-u, ali da se to sada ne može rešiti iz tehničkih razloga“ (1).

Prvi dokument koji govori o traženju pomoći od zapadnih saveznika je depeša druga Tita upućena 16. maja 1943. godine Glavnom štabu Hrvatske, u kojoj se nalaže da se od Savezničke komande za Srednji istok traži sanitetski materijal (zavoji, serum protiv pjegavca i trbušnog tifusa, aparat za transfuziju krvi, serum protiv tetanusa i dr.) (2).

Šta je prethodilo ovom prvom traženju pomoći odnosno kako je došlo do uspostavljanja veze sa saveznicima, može se saznati iz nekih podataka koje nalazimo u sačuvanoj dokumentaciji ili navodima aktera događaja.

Profesor Bill F. W. Deakin (Dikin), šef prve vojne misije Velike Britanije pri VŠ, piše da je s prvim predlogom o mogućnosti davanja podrške otporu u Jugoslaviji u dve odvojene sfere (misli se na Dražu Mihajlovića i na partizane) istupio pukovnik Bailey (Beili) februara 1943. godine koji je decembra 1942. godine bio poslat u štab Draže kao šef vojne misije. Taj predlog je britansko Ministarstvo spoljnih poslova usvojilo i marta 1943. godine dalo direktive u tom smislu. Posle detaljnih priprema usledio je pokušaj uspostavljanja kontakta s partizanima „u slepo“ na taj način što su u noći 20/21. aprila 1943. godine spuštene dve grupe padobranaca (diverzanti) na 2 različite tačke (3). Jedna od njih spustila se nedaleko od Brinja u Lici u blizini Glavnog štaba Hrvatske, preko koje je kasnije tekao dalji kontakt. Dve noći kasnije na Krbavskom polju spustila se i prva grupa savezničkih posmatrača.

Nakon uspostavljanja neposredne veze savezničkih posmatrača i Glavnog štaba Hrvatske, usledio je 12. maja zvaničan poziv Vrhovnog štaba Vrhovnoj komandi savezničkih snaga za Sredozemlje za slanje vojne misije, što je 19. maja i prihvaćeno. U međuvremenu usledilo je s naše strane